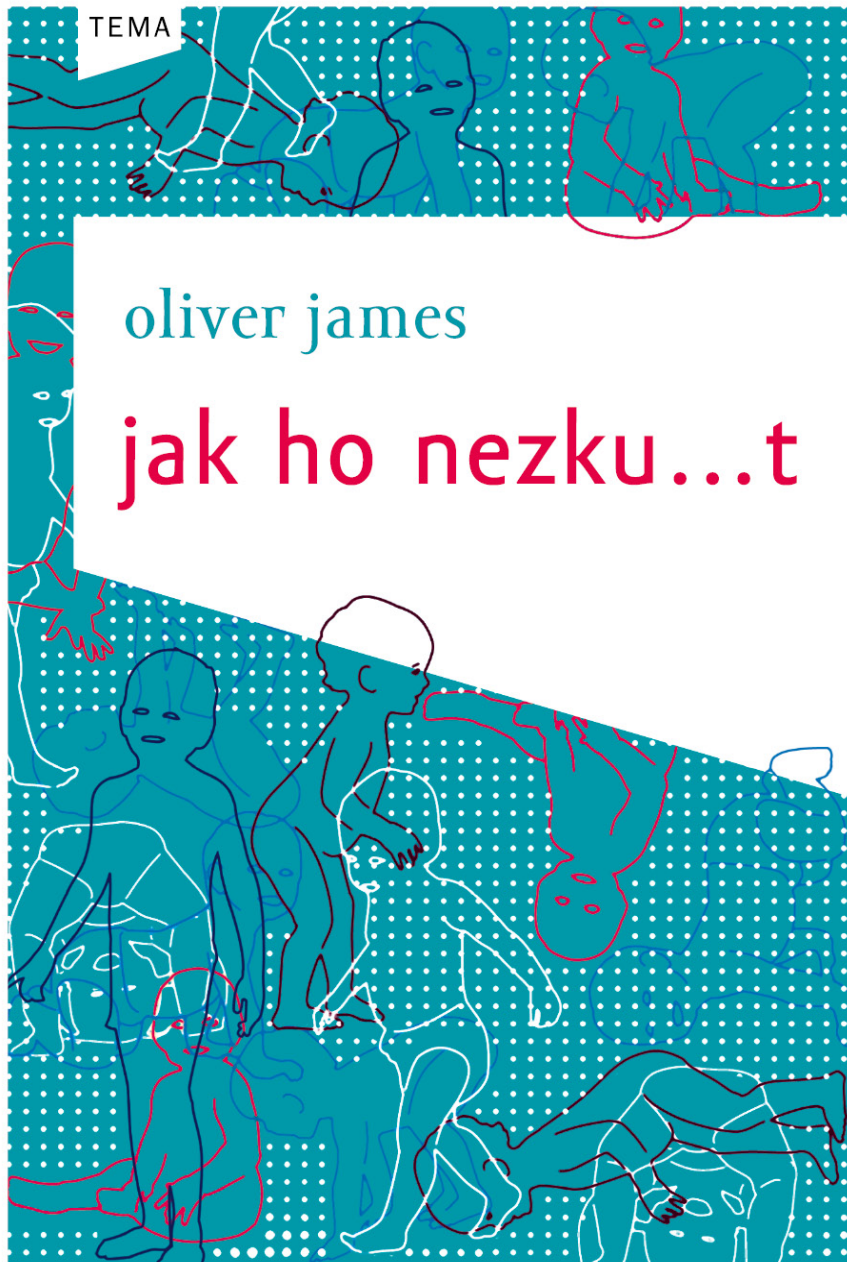

TEMA

oliver james

jak ho nezku...t

TEMA

Oliver James

Jak ho nezku...t

oliver james

jak ho nezku...t

Copyright © Oliver James, 2010

First published as *How Not to Fail: Them Up* in 2010 by Vermilion,
an imprint of Ebury Publishing. A Random House Group Company.

Translation © Jakub Volný, 2012

Cover and layout © Lucie Mrázová, 2012

ISBN 978-80-87497-51-7

ISBN 978-80-7473-041-2 (PDF)

Verš

Pěkně tě zkurví, táta a máma,
Možná ne naschvál, dělaj to ale.
Naplní tě vlastníma chybama,
Přidaj pár navrch, dělaj to stále.

Je taky zkurvili, a ještě víc,
Magoři v kloboucích pod deštníky,
Studené čumáky napolovic,
Napůl nadávaj na své straníky.

Ta bída z otce na syna skáče,
Jak pevninský šelf se prohlubuje.
Ten, kdo v hlavě má rozum, uteče
vlastní děti nemá, neplodí je.

(Philip Larkin)

Jiný verš

Pěkně tě hýčká, táta a máma,
Srdečným a upřímným mazlením.
Plní tě krásnýma myšlenkama,
A ty zase plínky svým kaděním.

Je taky hýčkali, a ještě víc,
Něžnými slůvky, plnými lásky,
Mámy, ty se sedřely u konvic,
Tátové nosili výplatní pásy.

Ta láska z ženy na dceru skáče,
Pro blaho dítěte se rozkrájí.
Nebo se najde náhradní péče,
Co potřeby potomka uspokojí.

(Oliver James)

Úvod

Když mi roku 1953 byly tři měsíce, nechávala mě máma v kočárku na konci zahrady, kde jsem podle výpovědi příbuzných vždycky dlouho plakal. Věřím tomu, protože moje máma měla spoustu práce. Byl jsem třetí ze čtyř dětí, a když se narodila moje sestra, musela se máma starat o čtyři děti mladší pěti let. To je obrovská zátěž pro každou matku.

I když si toho z té doby osobně moc nepamatuji, jsem přesvědčen, že se situace nezměnila ani poté, kdy jsem se začal batolit. Máma možná byla hrdá, že má syna (kromě mě měla už jen samé dcery), s největší pravděpodobností se ke mně ale nechovala nijak zvlášť citlivě. Podle mého názoru byla po většinu času v lehké depresi a nepochybuji, že byla nesmírně unavená a podrážděná. Představovala pomýleného vychovatele, který se až příliš často uchýloval k rozdávání pohlavků. Můj otec byl zase na muže své doby mimořádně mateřský rodič. A přestože pracoval z domova, viděl jsem ho hlavně o večerech a o víkendech.

V mých nejranějších živých vzpomínkách se mi máma nejčastěji zjevuje s ustaranou zakaboněnou tváří. Často padla vyčerpaná na stůl, její náladu bych mohl popsat jako rezignaci s nádechem vzteku. Chvilé emocionální úlevy pak zajišťovala krabička cigaret Gold Leaf. Jakmile si poprvé potáhla, ožila, jako by jí tento smrtonosný návyk vléval krev do žil (nikotin představuje skutečně velmi účinný antidepresivní činitel, je to ovšem velmi málo známý fakt*). Než cigaretu vykouřila, vyzařovalo z ní jakési světlo. Když ji pak zase zavalily povinnosti, světlo zhaslo.

Moje matka za sebou měla úspěšnou kariéru sociální pracovnice. Pak se začala věnovat psychologii, a i když v tomto světě Woodyho Allena zaznamenala jisté úspěchy, po třicítce se všeho vzdala, aby se mohla věnovat svým dětem. Dnes by si nejspíš najala chuťu a věnovala by se i nadále své kariéře. Těmito vzpomínkami jsem začal proto, abych si mohl položit dvě otázky: Jak (pokud vůbec) mohla tato raná

péče ovlivnit, jakým člověkem jsem se stal? Byl bych já nebo máma lepší, kdyby se vrátila do práce?

Odpověď na první otázku bude jen velmi stručná, neboť pochybuji, že by vás zajímala moje autobiografie.

Jsem přesvědčen, že se na mně jistá deprivace v raném dětství (prvních šest měsíců) projevila slabým uvědoměním si svého bytostného já, a to v tom smyslu, že jsem si nebyl zcela jistý, co jsem vlastně cítil. Měl jsem sklony k odloučení, odstupu a zprostředkovanému životu (jaký nabízí například psaní knih o psychologii jiných lidí).

Věřím také, že jistá netečnost a vznětlivost matky, když jsem byl kojeneček, způsobila mou emocionální nejistotu. Každý, kdo mě znal, dosvědčí, že jsem byl nevrlý, agresivní a „avoidantní“, jak se v psychologii říká. Máma mě svým způsobem zavrhlá, a tak jsem se bál zavržení i ve vztazích. Od ostatních jsem očekával, že se budou chovat nepřátelsky a odmítavě. Coby avoidantnímu chlapci se mi také odmítavého přístupu dostávalo. Nedělalo mi problémy mlátit nebo pohrdavě ignorovat jiné děti. Věřil jsem totiž, že by udělaly totéž, kdyby měly příležitost.

Tyto postřehy o mé vlastní osobě plně podporují hromady důkazů. Spousta studií o dětech a batolatech (představil jsem je ve 4. a 5. kapitole své knihy *They F*** You Up*) ukazují, že pokud se vám v dětství nikdo pořádně nevěnuje a není dostatečně citlivý k vašim potřebám, můžete v pozdějším věku trpět nízkým sebevědomím*. Pokud je péče, která se vám do tří let věku dostává, málo vnímavá a citlivá, hrozí, že se i v dalších vztazích budete chovat nejistě*. Jak jsem dále popsal v 1. kapitole knihy *They F*** You Up*, bývá role genetické výbavy výrazně přeceňována*. Existuje také celá řada materiálů, dokazujících, jak hodně ovlivňuje kvalita rané péče budoucí osobnost člověka. Péče v časném dětství určuje váš elektrochemický termostat, základní nastavení mozkové aktivity a chemických látek, pomocí kterých budete až do konce života vnímat svět*.

První závěr, který bych chtěl jasně pronést, tedy zní: *Péče, jaká se člověku dostává do tří let věku, je nesmírně důležitá.*

Dokážu si představit, že čtenáře nyní zalévá hotové tsunami obav a nervozity. Možná právě čekáte první dítě. Možná už máte tři. Problémem může být vaše reakce před cizím člověkem – notabene mužským „expertem“ na danou problematiku (pracuji jako dětský klinický psycholog a sám jsem i otcem dvou dětí) – který nadto varuje, že první roky života utvářejí povahu člověka, a může vést až ke strachu stát se matkou nebo v úzkost, že jste své dítě již zkazila. Následně se mohou dostavit i stavy rozhořčení. Počkejte, pokusím se vás rychle uklidnit.

V této knize bych totiž rád vysvětlil praktické aspekty tvrzení, že splňovat potřeby dětí mladších tří let není problém. Zároveň bych ale nerad říkal, že jde o procházku růžovou zahradou nebo že tahle práce není neskutečně vyčerpávající, jednotvárná a náročná po emoční, intelektuální i fyzické stránce. Spousta lidí totiž umí dítě přebalit, vzít ho do náručí, když pláče, nebo ohřát mléko do láhve. Následují celkem nenáročné tělesné zásahy. Avšak o něco těžší už je poznat, co, kdy a jak v dané situaci udělat.

Z velké části můžeme tenhle problém redukovat správným rozpořádáním mysli. To znamená vytvořit si takový život, který vás uklidní a emočně otevře. Můžete být „dost dobrá“ v dosahování těchto potřeb, když jste s dítětem, a najít si uspokojivou náhradu, když s dítětem naopak nejste. Opravdovou výzvou ve výchově dítěte do tří let věku je umění uspořádat si život tak, abyste nebyla tak přepracovaná, jako byla moje máma.

To, co takové dítě do tří let věku potřebuje nejvíc, je citlivý a oddaný člověk, který se o něj bude starat. Nemusí ale jít pokaždé o biologického otce nebo matku. Tímto se tedy dostávám ke druhé otázce, týkající se mého vlastního dětství: Nebylo by pro všechny zúčastněné lepší, kdyby se máma vrátila do práce?

Odpovím krátce: Nevím, jestli by jí nástup do práce skutečně zvedl náladu, jsem si ale jistý, že potřebovala něčí pomoc. Roku 1953 by ale mohla vnímat návrat do zaměstnání jako obrovské selhání. V té době se toho odvážilo jen minimum matek. Nejspíš by byla i zklamaná, že

nedokázala vyjádřit svou obrovskou touhu pečovat o nás. Sama měla hodně těžké dětství a určitě cítila potřebu dopřát nám zážitky, jaké sama nikdy neměla. Ve všech ohledech nakonec uspěla, stalo se to ale až později. Na rozdíl od svého otce nebo milovaného bratra nespáchala sebevraždu. A na rozdíl od své matky to nebyla chladná žena, která své dceři věnovala jen minimální zájem a která strávila konec života v psychiatrické léčebně. Musím před svou mámou smeknout, že byla později v mnoha směrech tak podnětným, zábavným a moudrým rodičem. Ale ve snaze postarat se stoprocentně o čtyři děti ve věku do pěti let neobstála. Na její typ osobnosti toho bylo příliš. Mateřské povinnosti v takovém rozsahu u ní vyvolávaly podrážděnost a deprese, což vedlo k situacím, v nichž prohrávala ona i my.

Pokud tedy výchozím bodem této knihy je tvrzení, jak nesmírně důležité je naplnit potřeby dítěte do tří let věku, což samo o sobě není tak těžké, přejdu ke druhému hlavnímu bodu, který spočívá v tom, že každá matka (ano, a její partner také – brzy se k tomu dostanu) musí opravdu tvrdě pracovat, aby pochopila, co je pro ni (a tím pádem i pro potomka) nejlepší. To bych vám chtěl prostřednictvím této knihy ukázat: *Způsob, jak porozumět sobě samé tak, abyste mohla dát sobě i svému dítěti to nejlepší.*

Toto porozumění začíná u přístupu, jaký jste pro péči o potomka zvolila (nebo zvolíte, pokud dítě teprve čekáte) a jaký dokládají příběhy matek dětí do tří let věku, které jsem speciálně pro tuto knihu vyzpovídal. Podle mé zkušenosti matkám nejvíce pomáhá, když svoje zkušenosti konzultují s ostatními, například se ženami, s nimiž se seznámily v předporodních kurzech. Chtěl bych vás proto poprosit, abyste přesně tak smýšlely i o postavách, které v knize představím.

Solidní vědecké výzkumy, většinou založené na teoriích a studiích britské psychoanalytičky a psychologky Joany Raphael-Leffové*, odhalují, že matky dětí do tří let věku lze rozdělit do tří skupin podle jejich přístupu k mateřství a základního chápání takto malých dětí. Svou knihu jsem tedy i já rozdělil do tří částí, z nichž každá se věnuje dané skupině.

1. Organizátorka

Mívá sklony nutit dítě, aby se přizpůsobilo jí a potřebám rodiny. Svoje dítě miluje stejně jako ostatní matky, striktně se ale řídí heslem: máma má vždycky pravdu. Podle ní je dítě bytost bez vlastního názoru na svět, hladový balíček potřeb, který vyžaduje přísnou regulaci, aby mohla jeho chování předpovídat. Bez dostatečné kontroly bude dítě rozmazlené, sobecké a zlobivé. Organizátorka bere jako své poslání pomáhat dítěti ovládat jeho vášně a tělesné potřeby. Tento aspekt také hraje důležitou roli v tom, jak dokazuje svou mateřskou lásku. Podle ní by se dítě mělo co možná nejdříve naučit krmicí a spací rutinu. Nevadí jí, když se o potomka stará někdo jiný, což umožní právě zvládnutí rutiny. Co možná nejdříve po narození dítěte se také snaží vrátit do svého normálního, předtěhotenského života.

K tomuto přístupu tíhne zhruba čtvrtina britských matek*. Tyto ženy také nejvíce touží po plnohodnotné placené práci*.

2. Objímačka

Opak Organizátorky, klade potřeby dítěte před cokoliv jiného. Je to žena, která nechá svoje dítě spát u sebe v posteli, která dítě nakrmí na požádání (kdykoliv u něj zaznamená známky hladu – nemá potřebu vštěpovat mu rutinu) a která sama sebe vnímá jako jedinou bytost schopnou uspokojit potřeby svého dítěte. V mateřství se vyžívá a je šťastná, že může dítěti věnovat alespoň tři roky svého života. Tahle žena si užívá každý okamžik, který tráví se svým potomkem.

Ze všech tří typů právě ona má nejmenší tendence vyhledávat placenou práci, i když ji mnohdy vykonává, a to dokonce na plný úvazek. Do této skupiny lze zařadit zhruba čtvrtinu britských matek.

3. Fleximáma

Kombinuje vlastnosti Objímačky i Organizátorky, vzor jednání obměňuje, jak to vyžaduje daná situace. Dokáže rozpoznat potřeby dítěte a snaží se jim vyhovět, na rozdíl od Objímačky ale nepouští ze zřetele i svoje vlastní potřeby. Vezme si k sobě dítě do postele, když je ne-

mocné, snaží se mu ale zároveň vštípit spací návyky. Může se pokoušet nastolit rutinu u jídla, zároveň od ní ale upustí, když nefunguje. Nadto by ráda vytvořila takové podmínky, které by vyhovovaly jak potřebám jejím, tak potřebám dítěte.

Do téhle skupiny lze zařadit zhruba polovinu britských matek. Hodně z nich má práci na částečný, méně často pak na plný úvazek, spousta jich ale zůstává s dítětem doma.

Patrně jste se už ve své kategorii poznala, je ale opravdu velmi důležité, abyste nepřeskočila rovnou ke své skupině a abyste si přečetla všechny tři části knihy, a to popořadě. Zhruba polovina z vás bude jistě Fleximáma, a jelikož jste směsicí obou předchozích skupin, je nutné, abyste jim porozuměla. Pokud naopak patříte mezi Organizátorky nebo Objímačky, můžete se o svém přístupu k mateřství dozvědět mnoho užitečných věcí, pokud pochopíte přístup dalších skupin.

Jak se dočtete, všechny druhy matek se mohou potýkat s jistými problémy. Objímačky občas nedovolují svým dětem osamostatnit se. Organizátorky zase vnímají první měsíce mateřství jako extrémně náročné období. Fleximámy zase mohou usnout na vavřínech s vidinou, že se jim podařilo vytvořit oboustranně výhodné prostředí (v němž se naplňují potřeby matky i dítěte), ale ve skutečnosti může být jedna strana znevýhodněna.

V této knize se budu snažit definovat, jaký přístup se k vám bude hodit nejvíc, a následně, jak z něj vytěžit maximum a minimalizovat chyby. Hodně záleží také na vaší osobnosti a na tom, co vyžadují v daný moment okolnosti. I když vytvoření prostředí, které by vám stoprocentně vyhovovalo, nemusí nutně splňovat potřeby dítěte, alespoň zvýší šance, že se tak může stát. Ať už je ale váš přístup jakýkoliv, při výchově potomka jde o neustálý kompromis mezi vaší touhou všechno s přehledem zvládnout a potřebami dítěte.

Matky se liší v tom, do jaké míry mohou některý z těchto přístupů přijmout. Ženy, které se do jedné z výše vyjmenovaných skupin hodí

z nejvíce důvodů, nazývám „klasické“ nebo „vzorové“. Tyto matky také budou mít většinu charakteristik dané skupiny.

Menšina, kterou popisují jako „extrém“, bere svůj přístup velmi vážně a zachází až na samou hranici. Například extrémní Objímačka může dítě kojit až do tří let a stejně tak dlouho ho nechá spát i u sebe v posteli. Extrémní Organizátorka si zase může najímat zástupce na výchovu dítěte už od jeho tří měsíců a už od narození bude striktně prosazovat metodu „kontrolovaného pláče“ (kdy se dítě nechává doslova vyplakat). Extrémní Fleximáma může schémata chování u jednotlivých svých dětí různě střídat.

Podíl matek může měnit i jejich celkový přístup. Po dobu jednoho roku mohou aplikovat jeden přístup, a když se jim bude zdát, že nefunguje podle jejich představ, mohou ho změnit. Nebo budou u jednoho dítěte dodržovat jiný přístup než u druhého. Takže i když se dnes považujete za jednoznačnou Objímačku nebo Organizátorku, může se stát, že jednoho dne svoje chování změníte.

Jedna z nejkontroverznějších záležitostí, která ovlivňuje a zároveň odráží přístup matky, je placené zaměstnání během raných let mateřství. Tohle téma vyvolalo ostré spory, v Americe se kvůli němu dokonce vedou takzvané „války matek“ (Mommy Wars). V nich stojí proti sobě zaměstnané matky a ty, které zůstaly s dítětem v domácnosti. Podrobnější dělení nám pak nabízí rozdělení na matky, které cítí, že by se měly nechat vést potřebami dětí, a na ty, které si naopak myslí, že by se děti měly přizpůsobit svým rodičům.

Důkazy pak ukazují, že všechny matky inklinují k obavám, že společnost jejich přístup odsuzuje. Všechny Organizátorky, které se snaží dítěti vštípit rutinu, se bojí, že je ostatní odsoudí z nedbalosti a chladnokrevnosti. Matky Objímačky si zase mohou připadat společensky nenormální, protože jsou příliš benevolentní a vytvářejí tak u dítěte spoustu zlovyků. Matky obou skupin pak cítí rozpolenost mezi odsuzujícím verdiktem společnosti a tím, co považují samy za nejlepší.

Já bych se chtěl pokusit navrhnout jisté příměří. S trochou štěstí si na konci knihy uvědomíte, že jde o malicherný konflikt, který z vás jen vysává drahocennou energii.

Je naprosto jasné, že matky, které zůstávají s dětmi doma, i když touží po stimulaci v podobě zaměstnání, jsou mnohem náchylnější k depresi. Jiné matky zase vidí v nemluvnětech nudné společníky a připadají si izolované a frustrované, pokud mají zůstat doma na plný úvazek. Většinu těchto matek řadíme mezi Organizátorky a Fleximámy. Vzhledem k tomu, že deprese u matky výrazně snižuje šanci naplnit potřeby dítěte mladšího tří let, je důležité přizpůsobit okolnosti tak, aby se takováto matka necítila doma jako ve vězení.

Na druhé straně je ale také pravda, že potomek pracujících matek nevyrůstá ve stejných podmínkách jako děti matek na mateřské a bývá náchylnější k nejrozličnějším psychologickým problémům*. Z velké části je způsobuje neadekvátní náhradní péče. Pokud se matce podaří sehnat adekvátní náhradu, nevidím jediný důvod, proč by mělo zaměstnání matky vést k nějakým problémům u dítěte.

Z vědeckého hlediska, které budeme nahlížet z pohledu dítěte do tří let věku, není důvod tvrdit, zda je lepší nebo horší, pokud matka během mateřské pracuje. Všechno záleží na přístupu samotné ženy, a pokud chodí do zaměstnání, tak na tom, jakou si za sebe najde náhradu.

Zatímco většina knih o rodičovství nekompromisně hlásá, co je „nejlepší“ nebo předkládá „jedině skutečně správné“ postupy pro výchovu dítěte, moje kniha má trochu odlišný cíl. Já bych chtěl místo toho prozkoumat, jakým způsobem vám mohou nejrozličnější aspekty vašeho života pomáhat nebo naopak bránit v naplňování potřeb vašeho dítěte do tří let. Pokud vám pobyt doma a neúspěšné pokusy o roli Objímačky způsobují deprese a pokud toužíte po zaměstnání na plný úvazek, pak běžte bez výčitek do práce. Pokud byste chtěla být doma s dítětem a být mu dobrou Objímačkou, ale máte hluboko do kapsy a nevíte, co dělat, pak by vám tato kniha mohla přinést spoustu užitečných námětů, jak najít to nejlepší řešení. Částečně toho můžete

dosáhnout, jestliže pochopíte tři následující aspekty své vlastní minulosti a současného stavu.

1. Vaše vlastní jedinečné dětství

Vaše minulost do značné míry ovlivňuje, pro jaký přístup se rozhodnete. Zhruba polovina žen kopíruje chování svých matek, druhá polovina se v určitých bodech chová odlišně*. Vaše jednání může být například reakcí na přílišnou přísnost nebo naopak shovívavost. Zároveň existují důkazy, že pokud jste měla v raném dětství vlídnou, citlivou a stimulující matku, budete tak s největší pravděpodobností přistupovat i ke svému potomkovi*. Matky, které byly vychovávány důsledně a přísně, patrně budou takto vychovávat i svoje děti. A samozřejmě, pokud byly jako děti milovány, budou i ony milujícími matkami. Výzkumy na opicích docházejí ke stejnému závěru*: množství a druh kontaktů, jaké dostává opičí mláďe, předává pak v dospělosti i svým mláďatům. Tento jev nezpůsobují geny. Za příklad lze uvést chování několika sester. Až se samy stanou matkami, bude jejich výchova odrážet míru lásky, jež se jim samotným dostala. O tom, jaká budete matka, tedy může rozhodnout, zda jste v dětství emocionálně strádala či byly naopak vaše citové potřeby naplňovány. Doufám, že na konci knihy dojdete k závěru, že jestli tohle pochopíte, může to pro vás znamenat velkou změnu. Než abyste opakovala chyby z minulosti nebo nevědomky jednala v rozporu s nimi, můžete se dostat do pozice, kde budete mít na výběr. Sama a vědomě se tak můžete na té náročné cestě při výchově dítěte postavit za kormidlo.

Já sám jsem pochopil, v čem přesně jsem během prvních tří let svého života emocionálně strádal, a pevně věřím, že jsem jen díky tomu dokázal lépe porozumět, co potřebuji i moje vlastní děti. Zároveň jsem proto dokázal pochopit, jakým problémům máma musela čelit a jak bych jí dnes poradil. Neudělalo to ze mě dokonalého rodiče, ale možná, a já v to doufám, jsem odvedl lepší práci, než kdybych nad tím nepřemýšlel.

2. Mentální akrobacie, která vám umožní ospravedlnit si rozhodnutí nastoupit do práce

Nové výzkumy ukazují, že většina moderních žen cítí drastický konflikt mezi dvěma základními kameny své identity*: matky a pracující ženy. Největším problémem pro ně často bývá, jak vysvětlit své rozhodnutí sobě i ostatním. Nyní uvedu několik příkladů, které vás na jednu stranu mohou uvést do problémů, na druhou stranu vám mohou poradit, jak vytvořit pro své dítě vyhovující prostředí.

3. Partner (pokud ho máte)

Pokud jste Objímačka a váš partner naopak Organizátor, mohou nastat jisté problémy. Ty se ale mohou vyskytnout, i když se oba řídíte stejným přístupem. Partner se vám totiž může pokoušet radit, jak to dělat lépe. Já bych vám rád představil co možná nejvíce příkladů různých prostředí, které demonstrují, jak vám může partner škodit nebo naopak pomáhat v uspokojování potřeb vašeho dítěte do tří let věku. Budou následovat i praktické příklady, jak z vašeho konkrétního partnerství vytěžit co možná nejvíce.

V této knize nehodlám předkládat žádné normy. Naopak budu prezentovat nejrůznější vědecké důkazy ve snaze přiblížit vám co nejvíce praktických rad, jak se starat o děti a organizovat si život. To platí pro všechny tři typy matek. Jednotlivé rady budou rozesety v celém textu, nejvíc jich ale naleznete na konci každé části v kapitolách „Praktické tipy“. Ze všeho nejdříve bych ale chtěl, abyste lépe poznala sama sebe a pak tuto znalost použila při rozhodování, jak nejlépe vyhovět potřebám vašeho dítěte do tří let věku.

Svá tvrzení budu v celém textu, vyjma první kapitoly a částí s praktickými radami, dokládat konkrétními příběhy žen.

Praktickými informacemi bude proložena celá kniha, jejich seznam naleznete na konci úvodu (viz strana 23). Kdybyste tedy potřebovala rychle najít oddíl věnovaný kojení nebo dětským záchvatům vzteku, stačí se do něj podívat.

Než se do knihy začtete, měla byste mít alespoň povědomí o několika podobných titulech, které vám mohou pomoci se srozumitelností textu.

Jak používám jazyk

Nebudu politicky korektně předstírat, že by velké procento čtenářů mé knihy byli muži. Protože čtenářky dominují nad čtenáři, budu se na ně obracet jako na matky. S radostí musím konstatovat, že roste počet mužů na rodičovské dovolené a že péči o dítě zvládají velmi dobře, v mnoha případech se vyrovnají matkám (alespoň po prvních několika měsících). Takže, pokud jste muž a čtete tuto knihu, považujte se za „matku“, protože tahle role může být nezávislá na pohlaví. Ve skutečnosti ale v Británii pouhých 3 % dětí od tří měsíců věku vychovávají muži, od roku věku je to již 7 %*. Následující informace se tedy většinou týkají žen, obzvláště pak oddíly věnované konfliktu mezi identitami „matky“ a „pracující ženy“. Přál bych si jen, aby tento konflikt pochopilo i více mužů. Kdyby všichni otcové cítili stejnou míru zodpovědnosti v péči o dítě do tří let věku jako matky, znamenalo by to obrovský úspěch.

Co se terminologie týče, když píšu o pracujících matkách, jsem si naprosto vědom, že pracují i ženy bez placeného zaměstnání. Abych se vyhnul neustálému opakování a vysvětlování, budu používat slovo „pracovat“ pro placenou práci. Nijak bych tím však nechtěl zlehčovat dlouhé hodiny namáhavé práce, které podstupují matky na mateřské a rodičovské.

Rozhovory

Jisté detaily jsem v jednotlivých příbězích pozměnil, abych zachoval anonymitu zpovídaných. Matky jsem kontaktoval prostřednictvím několika zdrojů na internetu. Vyzpovídal jsem jich kolem padesáti, vybral jsem ale jen příběhy těch, které nejlépe ilustrují moje teze.

Nejspíš si všimnete, že v žádných příbězích nefigurují ženy z chudých domácností. Drtivá většina respondentek pocházela ze střední třídy. Měl jsem pro to hned dva důvody.